

het toekomt . . .'. Ook Pater Hyacinth Hermans met zijn vele relaties heeft ervoor geijverd, maar het heeft niet geholpen. Het portret is eigendom van de familie Van der Plas gebleven.

Het kon niet uitblijven dat de gelukkige aanleg voor de kunst van het portret meer en meer de aandacht trok, zodat opdrachtgevers het adres aan de Achterplas in Hillegersberg wisten te vinden. Voor het echtpaar Ruys de Beerenbrouck is de schilder naar het landgoed van de familie gereisd, maar ideaal vond hij dat toch niet. Liever dan ze in hun eigen omgeving op te zoeken ontving hij de mensen thuis. 'Ik moet ze op mijn atelier hebben', verklaarde hij later in een persgesprek.

Over zijn manier van werken zijn wel dingen gezegd, die met een korreltje zout moeten worden genomen. Zo wordt hem de mededeling toegeschreven, dat wie een portret wilde hebben een paar maanden lang eenmaal in de week moest komen poseren. Het mag bij hoge uitzondering wel eens zijn voorgekomen, gebruikelijk was het niet. Als regel vroeg de schilder voor het poseren niet overmatig veel tijd. Scherp waarnemer als hij was – hij kon ook in de conversatie op een flitsende manier mensen typeren – had hij na enkele zittingen een kop heel goed in zijn geest geprent en hij kon ermee verder. Van een goede foto als een geheugen-steuntje voor een of andere bijzonderheid in houding of gelaatstrekken was hij niet afkerig. Op menige schets maakte hij vluchtige notities betrekking hebbend op kleur en schaduwwerking. Het was of hij alleen op zijn atelier het werk tot volle wasdom liet komen. Ieder portret was hem een opgave, die niet anders dan met een uiterste van ernst en inspanning tot een goed einde kon worden gebracht. Het leek dan wel of hij zijn 'gemakkelijkheid', waarover hij in zijn jeugd zoveel had moeten horen, aflegde en de moeizame weg koos van een zeer geleidelijke vervolmaking.

Hij begon met schetsen te vervaardigen. Daaruit maakte hij een keus; de beste kreeg een nadere uitwerking. Voor dat inleidende werk moest enkele malen worden geposeerd. Dan volgde de aanzet voor het schilderij, waaraan nog enkele malen gewerkt werd in het bijzijn van de geportretteerde.

Die zittingen konden wel eens een hele morgen in beslag nemen, maar de tijd werd goed besteed. Voor hemzelf zat er ook een wedstrijd-element in dat samenzijn, beter misschien een element van ontmoeting. Het moest benut worden om een karakter te leren kennen. 'De ene keer moet je kletsen, de an-